

İLHAN TEKELİ
TOPLU ESERLER-1

BİRLİKTE YAZILAN
VE
ÖĞRENİLEN BİR TARİHE DOĞRU

İLHAN TEKELİ

BİLİM ve SANAT VAKFI KÜTÜPHANESİ	
DEMİRBAŞ NO:	059607
TASNİF NO:	907.2/TEK

TARİH VAKFI YURT YAYINLARI

BİLİM ve SANAT VAKFI
KÜTÜPHANESİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	x1
Sunuş	1
Birinci Bölüm	23
1.Tarih Metodolojisi Üzerine	23
1.Giriş	23
2. Tekli Bilim Anlayışı İçinde Tarihin Konumu	25
3. Tarih ve Nedensellik	29
4. Tarih ve Determinizm	35
5. Tarih ve Zaman	36
6. Tarih ve Karşılaştırmalı Toplumsal Araştırmalar	40
7. Birkaç Son Söz	41
2. Tarihinin Mutfağı	42
3. Toplumsal Tarihyazımı Metodolojisi Üzerine	45
1. Giriş	45
2. Tarihyazımında Değişik Epistemolojik Konular	46
3. Tarihyazımında Toplum Ne Tür Bir Kavramsallaştırma İçinde Ele Alınmaktadır?	48
4. Zaman, İlerleme ve Değişmenin Ele Alınışı	49
5. Kuram -Tarih İlişkisi Üzerine	50
6. Toplumsal Tarih Alanı Ayır Bir Disiplin Olarak Kurulabilir mi? Son Birkaç Söz	51 52
4. Tarihyazımında Kuram ve Dilin Kullanımı Üzerine	55
1. Giriş	55
2. Tarih ve Dil İlişkileri Üzerine	56
3. Tarih, Kuram ve Farklı Epistemolojik Konular	59
4. Son Verirken	67
5. Tarih Kuram İlişkisinin Eylem Kuramı Üzerinden Kurulmasının Tarihyazımına Getirebileceği Açılım Olanakları Üzerine	68
1. Giriş	68
2. Tarih Yazıcılığının Gelişmesi Ne Tür Eğilimler Gösteriyor?	69
3. Tarih Yazıcılığı İçin Eylem Kuramının Sağladığı Olanaklar	76

4. Son Verirken	78
İkinci Bölüm	80
6. Tarih Bilinci Üstüne	80
1. Giriş	80
2. Toplumsal Yaşamın Zamanı ve Modernitenin Tarih Kavramının Gelişmesi	81
3. Bilinç Kavramının Kişilik Kuramındaki Yeri Üzerine	86
4. Tarih Bilinci Nasıl Tanımlanabilir ve Nasıl Oluşmaktadır?	88
5. Tarih Bilincinin İçeriği Üzerine	94
6. Modernitenin Tarih Bilinci Nasıl Bir Eleştirisi Konusu Olmaktadır?	98
7. Yaratıcı ve Çağdaş Bir Tarih Eğitimi İçin	101
1. Giriş	101
2. Tarih Eğitiminin Amaçları	104
2.1 Öğrencinin Tarih Bilincinin Gelişmesini Sağlamak	105
2.2 Öğrencinin Çağcıl Bir Kimlik Duygusu Oluşturmasına Yardımcı Olmak	109
2.3 Öğrencilerin Kapasitelerinin Geliştirilmesini Sağlamak	112
3. Yeni Modelde Tarih Eğitiminin Programlamasına Nasıl Yaklaşılabılır?	115
3.1 Yeni Tarih Eğitimi Modelinin Gerektirdiği Programlamanın Nitelikleri Üzerine	115
3.2 Tarih Eğitimi Programları İçin Bazı Stratejik Seçmeler	118
3.3 Tarih Eğitimi Programının Yaş Gruplarına Göre Düzenlenmesi Çocukların Gelişmesine İlişkin Kuramlarla İlişkilendirilmelidir	120
3.4 Program Değişik Tarih Eğitimi Biçimlerine (Modalitelerine) Açık Olmalıdır	123
4. Yeni Tarih Eğitimi Yaklaşımının Türkiye’de Uygulanmasında Gözönünde Tutulması Gerekenler	126
4.1 Mutlaka Yanıtlanması Gereken Bir Soru: Önerilen Yeni Model Toplumda Dayanışmayı Üretebilme Kapasitesine Sahip midir?	126
4.2 Geleceğe Yönelmiş Tarih Bilincinin Oluşturulmasında Türkiye’deki Tarih Yazıcılığından Gelen Bir Sınırlama Üzerine	129
4.3 Dünyaya Açık, Demokratik Bir Türkiye'nin Dayanışmasını Üretebilmek İçin Özel Bir Tarih Tezi Geliştirmesine	

	Gereksinmesi Var mıdır?	130
4.4	Kamu Alanının Yapısından Gelen Sorunlar	131
	5. Son Verirken	134
	Üçüncü Bölüm	135
8.	Uluslaşma Süreçleri ve Ulusçu Tarihyazımı Üzerine	135
	1. Giriş	135
	2. Ulus Devlet Olgusunun Nitelikleri Üzerine	137
3.	Ulusçu Tarihçilik Söylemini Etkileyen Değişik Faktörler	140
4.	Ulusçu Tarih Yazıcılığınının Karşılaştığı Yazım Sorunları	149
	5. Sonuç Yerine: Barışçı Tarih Yazıcılığı Üzerine	155
9.	Tarih Yazıcılığı ve Öteki Kavramı Üzerine Düşünceler	159
	1. Giriş	159
	2. Grup Önyargısı Neden Yaratılıyor?	159
3.	Bir Grup Önyargısı Olarak Öteki Nasıl Yaratılıyor?	161
	4. Tarihyazıcısı Ne Yapabilir?	162
10.	Tarihteki Saptırmaları Tarihin İçinden Okumak	165
11.	Modernitenin Tarih Anlayışı Neden Tarihçileri Tabularla Yüzleşmek Durumunda Bırakıyor?	168
	1. Giriş	168
	2. Neden Modernitenin Tarih Yazıcılığında Zor Zamanlar Ortaya Çıkıyor?	170
	3. Tarihçinin Meslek Etiğine Sadık Kalması Yani Namuslu Kalmasından Ne Anlaşılabilir?	175
	4. Son Verirken	177
12.	Stefanos Yerasimos'un TÜBA'da Yaptığı Konuşma Üzerine Yanlış Okumalar	179
	Dördüncü Bölüm	183
13.	Bireyin Yaşamı Nasıl Tarih Oluyor?	183
	1. Giriş	183
	2. Biyografinin İlgili Kavram Alanı İçindeki Yeri	185
	3. Biyografi Alanındaki Tarih Yazıcılığı Sorunları	187
	4. Biyografilerin ve Yaşam Öykülerinin Tarihyazımında	

Bir Veri Kaynağı Olarak Kullanılması	193
5. Son Verirken	195
14. Kurum Tarihi Yazmanın Sorunsalları Üzerine	197
1. Giriş	197
2. Kurum Tarihi Yazımında Olanaklı Sorunsal Alanları	
Neler Olabilir?	198
3. Son Verirken	202
15. Türkiye Çevre Tarihçiliğine Açılırken	203
1. Giriş	203
2. Çevre Tarihi Alanı Nasıl Tanımlanabilir?	204
3. Çevre Tarihinin Anlamlılığı Üzerine	208
4. Düşünce ve Bilim Alanında İnsanlığın	
Çevreye Bakış Açısının Gelişimi	208
5. Çevre Tarihi Alanı Nasıl Sistemleştirilebilir?	213
6. Son Verirken	214
16. Türkiye’de Kent Tarihi Yazıcılığı Üzerine Düşünceler	217
1. Giriş	217
2. Türkiye’de Kent Tarihi Yazımının Kavramsal Sorunları	222
3. Kent Tarihi Yazımı İçin Bazı Genel Saptamalar	230
4. Son Verirken	233
17. Anadolu’da Kent Tarihi Yazıcılığı Üzerine	
Bir Yöntem Önerisi	234
1. Giriş	234
2. Kent Tarihi Denildiğinde Nasıl Bir Metin Beklemeliyiz?	235
3. Kent Tarihi Yazımı İçin Bir Yöntem Önerisi	236
4. Bursa Tarihi Yazısını Önerilen Yöntem Anlayışına	
Sahip Olarak Okumak	239
5. Son Verirken	243
18. Konut Tarihi Yazıcılığı Üzerine Düşünceler	244
1. Giriş	244
2. Konut Tarihi Anlatısının Nasıl Kurulabileceği Üzerine	244
3. Konut Tarihinin “Büyük Patlama”sı	246
4. Konut Tarihi Yazımında Dönemlendirme ve	
Bölgelere Ayırma Sorunu	246

5. Bir Dönemin ve Bölgenin Konutunun Kapsamlı Bir Betimlemesi ve Açıklaması Nasıl Yapılabilir?	249
6. Açıklayıcı Bir Anlatının Kurulmasında Gözönüne Alınması Gerekenler	253
7. Son Bir Değınme	254

19. Yerel Mimarlık Tarihlerinin Yazılma Yolları

Üzerine Düşünceler	255
1. Giriş	255
2. Modernist Mimarlık Tarihi Yazıcılığı	255
3. Yerel Mimarlık Tarihi Yazılmasının Olanaklılığı Üzerine	257
4. Türkiye'nin Mimarlık Tarihinin Yeni Bir Yerel Tarih Yazımı Paradigması İçinde Yazılması Ne Tür Farklılıklar Yaratır?	260
5. Son Verirken	266